

Week 1: typen geschil; discussiefasen; herkennen argumentatie

Argumentatie: Inleiding en H1, 2, 3; syllabus college 1

Bij argumentatie heb je minimaal één standpunt nodig en één of meerdere argumenten, die ter rechtvaardiging van dat standpunt dienen.

Propositie: uitspraak (bv. een oordeel: “Amsterdam is de schoonste stad van Europa”, aanbeveling: “op rodevijlvlekken moet je meteen zout gooien”, of voorspelling: “een goede beheersing van het Engels zal bij sollicitaties een steeds belangrijker eis worden”)

Standpunt: een houding ten opzichte van een propositie

Dat kan positief (+p), neutraal/twijfelend (?+p / ?-p) of negatief zijn (-p)

Argument: propositie ter verdediging van het standpunt

Argumentatie is een verbale activiteit, je houdt je dus niet bezig met wat iemand denkt of bedoelt - alleen de uiting is van belang.

Argumentatie is ook een sociale activiteit, je bent altijd over en weer aan het discussiëren (zelfs als je in je eentje bent).

Het is ook een rationele activiteit: er zijn bepaalde normen/regels voor redelijkheid.

Descriptieve dimensie: analyseren

Normatieve dimensie: beoordelen

Soorten standpunten:

- Evaluatief/evaluerend: oordeel → “*Leiden is een leuke stad*”
- Appellerend/**prescriptief**: voorstel → “*Je zou in Leiden moeten gaan studeren*”
- Feitelijk/descriptief: feitelijkheden (heden, verleden en toekomst) → “*Leiden is een middelgrote studentenstad*”

Hoe herken je een standpunt?

- Expliciet geformuleerd (ik vind, mijn standpunt is)
- Stellig gebracht/afwijkend (het is bizar dat, terecht dat)
- Argumentatie aanwezig (want, omdat, immers)

Maximaal argumentatieve interpretatie: bij twijfel of iets argumentatie is, ga er dan maar vanuit dat het argumentatie is. Verkleint de kans om uitspraken die belangrijk zijn buiten beschouwing te laten.

Verschil van mening: er is een standpunt van de ene partij waar twijfel/tegenspraak van de andere partij over bestaat

Protagonist: neemt standpunt in en moet dat desgevraagd verdedigen

Antagonist: aanvaardt standpunt van de protagonist (nog) niet en uit twijfel **OF** neemt tegengesteld standpunt in (en wordt hiermee dan zelf ook protagonist van het omgekeerde).

Antagonist is **ALTIJD** de twijfelaar. Zodra de antagonist een nieuw standpunt inneemt, wordt diegene protagonist.

'Rome is een leuke stad.' → (prot. +p & ant. -p)

'Nou, dat vind ik niet hoor.' → (ant. +p & prot. -p)

→ Gemengd, enkelvoudig geschil

'Rome is een leuke stad, Parijs is echt verschrikkelijk.' → (prot. +p1 en +p2 en ant. -p1 en -p2)

'Nou, ik vind Rome juist niks, maar Parijs is geweldig.' → (prot. -p1 en -p2 en ant. +p1 en +p2)

→ Gemengd, meervoudig geschil

'Rome is een leuke stad, Parijs is echt verschrikkelijk.' → (prot. +p1 en +p2 en ant. -p2)

'Nou, ik weet niet of Rome een leuke stad is, maar Parijs is in ieder geval niet verschrikkelijk.' →
(prot. -p2 en ant. ?+p1 en +p2)

→ Deels niet-gemengd (p1) deels gemengd (p2) meervoudig

'Rome is een leuke stad, Parijs is echt verschrikkelijk.' → (prot. +p1 en +p2)

'Nou, ik weet niet of Rome leuk is, maar het klopt dat Parijs verschrikkelijk is.' → (prot. +p2 en ant. ?+p1)

→ Niet-gemengd enkelvoudig geschil

Type geschillen:

1. Gaat het over één of over meerdere propositie(s)?
  - Enkelvoudig: één propositie ter discussie
  - Meervoudig: meerdere proposities ter discussie
2. Stuit het standpunt enkel op twijfel of op een tegenstelling?
  - Niet-gemengd: standpunt stuit op twijfel
  - Gemengd: standpunt stuit op tegenstelling. Bij een gemengd geschil zijn er altijd dubbelrollen: antagonist wordt protagonist en vice versa.

Expliciete discussie: twee partijen aan het woord die op elkaars argumentatieve bijdragen aan discussie reageren

Impliciete discussie: betoog in de vorm van een monoloog

Ideaalmodel van een kritische discussie:

1. Analytische functie: hulpmiddel om (aanwezige en ontbrekende) onderdelen van discussie in kaart te brengen.
2. Kritische functie: regels voor het handhaven van de redelijkheid

De discussiefasen:

1. Confrontatiefase: vaststellen verschil van mening
2. Openingsfase: bepalen uitgangspunten voor de te voeren discussie, zowel materieel (inhoudelijk) als procedureel (procedures van de discussie)
3. Argumentatiefase: argumentatie ter verdediging van het standpunt
  - Standpunt hoort niet bij argumentatiefase → confrontatiefase: rol aannemen van protagonist, soms alleen standpunt benoemen en soms door te zeggen expliciet - bij twijfel uiten ook confrontatiefase
4. Afsluitingsfase: vaststelling tot in hoeverre het vvm is opgelost/beslecht

Week 2: Argumentatiestructuur

Argumentatie: H5 (behalve 5.7); syllabus college 2

De argumentatiestructuur van het betoog

Een standpunt wordt vaak verdedigd door middel van een betoog dat uit meer dan één enkelvoudige argumentatie bestaat. Pas als duidelijk is hoe het betoog precies in elkaar zit, heeft het zin om het aan een beoordeling te onderwerpen.

Het simpelste geval: enkelvoudige argumentatie

- Volledig expliciete vorm uit twee (en niet meer dan twee) uitspraken
  1. Uitspraak waarin een argument wordt weergegeven
  2. Een rechtvaardigende uitspraak die dit argument verbindt met het verdedigde standpunt

→ Lijkt vaak uit één uitspraak te staan, omdat er in de argumentatie vaak een uitspraak verzwegen is

De wijze waarop de naar voren gebrachte enkelvoudige argumentaties zich tot elkaar en het verdedigende standpunt verhouden, komt tot uitdrukking in de argumentatiestructuur van het betoog.

Voor de oplossing van een meervoudig verschil van mening zijn meer enkelvoudige argumentaties nodig. Het rechtvaardigen of ontkrachten van elke propositie vergt ten minste één enkelvoudige argumentatie.

Als het verschil van mening gemengd is (standpunt stuit op tegenstelling, dubbelrollen voor protagonist en antagonist) moeten er door meer dan één partij betogen worden gehouden, die elk ook weer uit meer dan één enkelvoudige argumentatie kunnen bestaan.

→ Argumentatiestructuur hangt ook af van de reacties waar in het betoog op gereageerd of geanticipeerd wordt: zo ontstaat er argumentatie voor argumentatie.

→ Je kunt kritiek ook bestrijden door je oorspronkelijke argumentatie aan te vullen met andere argumenten (ondersteunen standpunt rechtstreeks), zodat er een gecombineerde argumentatie ontstaat of een bestaande combinatie van argumentaties wordt uitgebreid.

Aanvaardbaarheid: verdedigingspoging kan mislukken omdat het ene argument de luisteraar wel aanspreekt en het andere argument niet, waardoor soms een overdaad of 'overkill' van argumenten wordt aangevoerd (alternatieve verdediging) → aanvaardbaarheid is kwestie van gradatie

→ *"Ik heb niets met haar, want ik ken haar helemaal niet. Ik val trouwens sowieso niet op blonde vrouwen. Overigens heb ik het de laatste tijd ook veel te druk voor dit soort zaken."*

Complexe argumentatie:

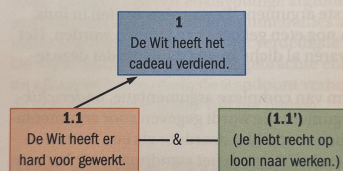
1. Meervoudige argumentatie (meerdere proposities ter discussie): er is sprake van alternatieve verdedigingen van hetzelfde standpunt, die na elkaar naar voren worden gebracht
  - a. Staan los van elkaar, in principe gelijkwaardig
  - b. Elke afzonderlijke argumentatie wordt gepresenteerd als een zelfstandige en onafhankelijke verdediging die op zichzelf afdoende zou moeten zijn
"Het is onmogelijk dat u mijn moeder vorige week in Bakel bij de Hema heeft ontmoet, want zij is twee jaar geleden overleden, en in Bakel is trouwens helemaal geen Hema."
2. Nevenschikkende argumentatie
  - a. Er is sprake van één samenhangend betoog dat uit argumentaties bestaat die alleen gezamenlijk als een voldoende verdediging van het standpunt kunnen gelden: enkelvoudige argumentaties vullen elkaar aan en vormen samen één gemeenschappelijke verdedigingspoging.

- b. Verschillende onderdelen van een nevenschikkende argumentatie zijn voor de verdediging van het standpunt van elkaar afhankelijk
- c. Komt bijvoorbeeld voor wanneer losse argumenten individueel te zwak zijn om het standpunt voldoende ondersteuning te geven (werken dus samen, ook als ze inhoudelijk weinig met elkaar te maken hebben)
- d. Kan ook voorkomen wanneer de argumenten van elkaar afhankelijk zijn, omdat het ene argument het andere aanvult, doordat het anticipeert op een mogelijke tegenwerping tegen het andere argument: *“We moeten wel uit eten gaan (tegenwerping: je had ook naar de supermarkt kunnen gaan), want er was niets te eten in huis en de supermarkt was al dicht.”*

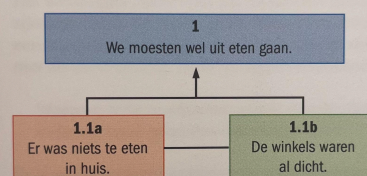
3. Onderschikkende argumentatie

- a. Er wordt argumentatie gegeven voor argumentatie of een onderdeel van de argumentatie, dat daardoor als een ‘tussenvoegsel’ gaat fungeren
- b. Verdediging gaat trapsgewijs (laagjes): de ondersteuning wordt zelf ook weer ondersteund, en zo door, tot verdere ondersteuning niet meer nodig lijkt
- c. De argumentatie of een onderdeel van die argumentatie behoeft verdediging: wordt daarmee substandpunt, dat verdedigd wordt door subargumentatie, dat weer een substandpunt wordt, etc etc (want → omdat → want → omdat...)

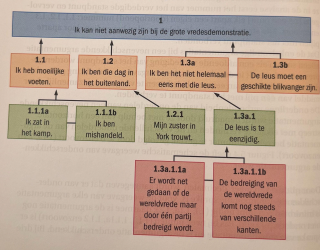
FIGUUR 5.1 Schematische weergave enkelvoudige argumentatie

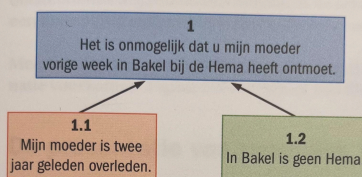
FIGUUR 5.3 Schematische weergave nevenschikkende argumentatie

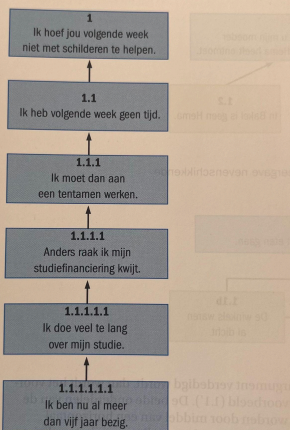
FIGUUR 5.5 Schematische weergave van de combinatie van meervoudige, nevenschikkende en onderschikkende argumentatie

FIGUUR 5.2 Schematische weergave meervoudige argumentatie

FIGUUR 5.4 Schematische weergave onderschikkende argumentatie

Voorbeeld:

“Het boek is ernstig beschadigd tijdens het transport. Er zitten krassen op de kaft, en de eerste vijf pagina’s hebben ezelsoren.”

- Het maakt bij de beoordeling een aanzienlijk verschil of een argumentatie als meervoudig of als nevenschikkend wordt beschouwd
- Als één van de enkelvoudige argumentaties waaruit de complexe argumentatie is opgebouwd ondeugdelijk blijkt, dan heeft dat voor geval één hele andere consequenties dan twee
  - Namelijk: bij meervoudige argumentatie is er sprake van meer dan één verdedigingslijn en blijven de andere enkelvoudige argumentaties onverlet, zodat er nog best een afdoende verdediging van het standpunt kan plaatsvinden
  - Bij nevenschikkende argumentatie is er maar één verdedigingslijn sprake en als er een gedeelte van deze verdedigingslijn wegvalt, wordt de hele verdediging aangetast of mogelijk zelfs totaal onderuit gehaald
- Met het oog op verschillende consequenties, moet de ontleding in nevenschikkende dan wel meervoudige argumentatie zo zorgvuldig mogelijk plaatsvinden!

We hebben in college 1 gezien: de maximaal argumentatieve interpretatie

Bij twijfel of iets argumentatie is, ga er dan maar vanuit dat het argumentatie is. Verkleint de kans om uitspraken die belangrijk zijn buiten beschouwing te laten.

De strategie van de maximaal argumentatieve analyse:

Bij twijfel kiezen we voor een ontleding van de argumentatie als meervoudig. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat elk onderdeel van het betoog afzonderlijk op zijn merites wordt beoordeeld en wordt aan elke enkelvoudige argumentatie maximaal krediet (dus als je ziet dat deze strategie nadelig is niet doen, want doel is maximaal krediet!!) gegeven. Als een van de argumentaties wegvalt, wordt de rest van de argumentatie hierdoor niet automatisch onherstelbaar aangetast.

Week 3: Verzwegen argumenten

Argumentatie: H4 en par. 7.6 + 8.3; syllabus college 3

Als in een betoog onderdelen worden weggelaten → impliciet aanwezig → verzwegen argumenten
Ook standpunten kunnen verzwegen worden

Normaal gesproken is het verzwijgen van onderdelen uit de argumentatie geen misleiding. Het is dan vanzelfsprekend dat beide partijen weten dat het verzwegen argument wel begrepen wordt.
Verzwegen onderdelen kunnen wel alsnog discutabel zijn/kan kritiek op worden geleverd: om kritiek voor te zijn kan je soms beter alvast argumentatie naar voren brengen, om je verzwegen argument te verdedigen

Verzwegen onderdelen van een argumentatie kunnen bij de beoordeling van groot belang zijn, bijvoorbeeld in verband met de evaluatie van de deugdelijkheid van de argumentatie
→ Bij het analyseren van een betoog moet je daarom goed in de gaten houden of er onderdelen verzwegen zijn, om te beslissen of je tegenstander wel deugdelijk handelt

Bij indirect taalgebruik: altijd sprake van een speciale vorm van impliciet taalgebruik

- 'Gewoon' impliciet taalgebruik: er wordt niet geprobeerd om langs een omweg nog iets extra's over te brengen
- Indirect taalgebruik: iemand bedoelt niet alleen meer dan wat diegene zegt, maar diegene maakt in zijn presentatie ook duidelijk dat dit zo is

→ *Hoe kan je weten dat er nog iets anders bedoeld wordt, dan er gezegd wordt?*

Communicatiebeginsel: deelnemers aan de communicatie stemmen hun bijdrage zo goed mogelijk af op het doel dat door de communicatie gediend moet worden

Algemene spelregels voor communicatie:

1. Wees duidelijk
2. Wees eerlijk
3. Wees efficiënt
4. Wees ter zake

→ Lijken op de maxims van Grice

Normaal gesproken mag je er vanuit gaan dat iedereen zich aan de spelregels houdt → zodat het opvalt wanneer iemand dit niet doet

Bij de uitvoering van alle soorten taalhandelingen moeten de spelregels in acht worden genomen. Voor elk van de verschillende soorten taalhandelingen kan precies worden aangegeven wat het betekent om zich aan het communicatiebeginsel te houden

→ Dit gebeurt door de correctheidsvoorwaarden te formuleren waar de uitvoering van de specifieke taalhandeling aan moet voldoen

Correctheidsvoorwaarden:

1. Vorbereidende voorwaarden

Geven aan waar de spreker of schrijver van moet uitgaan om een zinvolle en niet-overbodige overtuigingspoging te ondernemen. De spreker moet er dus vanuit gaan dat de hoorder:

- Het verdedigende standpunt niet al helemaal aanvaardt
- De uitspraken die in de argumentatie gedaan worden wel zal aanvaarden
- De argumentatie als een aanvaardbare rechtvaardiging (of ontkrachting) zal beschouwen van de propositie waarop het standpunt betrekking heeft

2. Oprechtheidsvoorwaarden

Geven aan wat de spreker allemaal moet geloven, wil hij zich houden aan de spelregels van eerlijkheid: dus zonder misleiding een overtuigingspoging doen

De spreker gelooft zelf dat:

- Zijn standpunt aanvaardbaar is
- De uitspraken die hij in zijn argumentatie naar voren brengt aanvaardbaar zijn
- Zijn argumentatie een aanvaardbare rechtvaardiging (of verdediging) vormt van de propositie waarop zijn standpunt betrekking heeft

Problemen ontstaan wanneer een van de spelregels overtreden lijkt te zijn, terwijl het communicatiebeginsel toch niet wordt opgegeven.

- Je probeert dan een interpretatie te geven aan de woorden van de spreker
- Een ‘bedoeling’ aan diens wijze wordt toegerekend: je zoekt dan een verklaring die de overtreding weer rechtrekt, in plaats van er vanuit gaan dat het misleiding is

Bij indirectheid gaat het over het doen van een openlijke overtreding van een van de spelregels om doelbewust iets over te brengen

Logica: helpt je bij een impliciet standpunt te achterhalen wat er in feite bedoeld wordt.

Je probeert al snel een conclusie te formuleren die logisch uit de naar voren gebrachte redenering volgt

Aanvaardbaarheid van uitspraken:

- Feiten zijn vaak aanvaardbaar
- Algemene morele principes zijn aanvaardbaar
- De aanvaardbaarheid van discutabele standpunten hangt af van de onderbouwing

Pragmatische argumentatie: valt onder causale relatie, zit altijd een (on)wenselijkheid in, een oordeel

Deugdelijkheid van uitspraken: wordt het argument op een deugdelijke manier in verband gebracht met het standpunt?

MODUS PONENS

Expliciteren van verzwegen argumenten

Olga zegt: “Claus houdt van jodelen, want hij komt uit Tirol”

“Claus houdt van jodelen, want hij komt uit Tirol” → een uitspraak mist: de redenering is pas geldig als er een uitspraak aan toe wordt gevoegd → als...dan...

*“Als Claus uit Tirol komt, **dan** houdt hij van jodelen”*

→ De redenering is nu logisch geldig

→ Conclusie kan nu onmogelijk onwaar zijn

Bij een constructieve analyse van de argumentatie die de spreker of schrijver naar voren heeft gebracht, moet als er een argument verzwegen is de redenering die in de argumentatie gebuikt wordt eerst door de toevoeging van de als...dan... -uitspraak geldig worden gemaakt!

Maar: dat is niet voldoende. De toegevoegde uitspraak is niet meer dan een letterlijke herhaling van wat al in de uitspraken verborgen lag, dus

- Overbodig
- Overtreding spelregel van efficiëntie

- Geen reden om te denken dat het communicatiebeginsel helemaal terzijde is geschoven
- Spreker andere uitspraak toeschrijven die 1) geen overtreding is en 2) informatiever is

Je kan dan beter een uitspraak toeschrijven die geen overtreding van de spelregels is, en ook informatiever is.

“Tirolers houden van jodelen” → past het beste in het plaatje
Dus dat is het verzwegen argument

Het standpunt van Olga is dat Claus van jodelen houdt, want hij komt uit Tirol (en Tirolers houden van jodelen)

Regel: je moet er in eerste instantie vanuit gaan dat de argumentatie plaatsvindt in ‘**onbepaalde context**’ zoals hierboven

- Tenzij duidelijk is dat dit geen terecht uitgangspunt is, en zo’n niet-specifieke interpretatie de spreker geen recht doet
- Als hem dan een overtreding wordt toegeschreven terwijl de context laat zien dat daar geen sprake van is

In dat geval: welbepaalde context

Gewoon modus ponens, zodat in elk geval aan **de eis van de logische redenering is voldaan**, of als er over de context meer bekend is een meer specifieke invulling geven

Discussieregel 5: Verzwegen argumentregel

Iemand mag de tegenpartij niet ten onrechte verzwegen argumenten opleggen of zich aan de verantwoordelijkheid voor een van zijn eigen verzwegen argumenten onttrekken

Aan de hand wanneer een discussiant door misbruik te maken van bepaalde kenmerken van impliciet of indirect taalgebruik voordeel tracht te behalen in een discussie

- Onttrekken aan hun gebondenheid
- Elkaar ten onrechte iets in de schoenen schuiven
- Overdrijving/opblazen of overdreven invulling geven, etc

Bij de drogreden van het ‘looehenen’ van een verzwegen argument ontkent de spreker dat hij verantwoordelijk is voor de impliciete onderdelen van zijn betoog

- “Dat heb ik niet gezegd”
- Staat de echte oplossing voor het verschil van mening in de weg
- Sterkste bij controversiële elementen en onderwerpen

Discussieregel 7: Geldigheidsregel

De redenering die in een argumentatie als formeel geldig wordt voorgesteld mogen geen logische fouten bevatten

Om van een overtreding van regel 7 te spreken moet de argumentatie een redenering bevatten die zowel compleet als geldig is

Twee bekende voorbeelden:

1. Bevestiging consequent + ontkenning antecedent
Een voldoende voorwaarde wordt gezien als een noodzakelijke voorwaarde
2. Divisiedrogreden + compositiedrogreden
De som van de delen is niet automatisch het geheel (?)

MODUS PONENS + MODUS TOLLENS

P: antecedent

Q: consequent

Modus ponens

Als **p**, dan **q** (majorpremiss)

p (minorpremiss)

Dus **q** (conclusie)

Als je advocaat bent, ben je jurist

Anne is advocaat

Dus: Anne is jurist.

Modus tollens

Als **p**, dan **q** (majorpremiss)

Niet-**q** (minorpremiss)

Dus niet-**p** (conclusie)

Als je advocaat bent, ben je jurist

Anne is geen jurist

Dus: Anne is geen advocaat.

Modus ponens

Als **p**, dan **q**

p

Dus **q**

consequent

antecedent

Modus tollens

Als **p**, dan **q**

Niet-**q**

Dus niet-**p**

Geldigheidsregel: redeneringen die in de argumentatie als logische geldig worden voorgesteld, mogen geen logische fouten bevatten.

GELDIG!

Als **p**, dan **q**

p

Dus **q**

Als honden kunnen vliegen, dan
zijn ze blauw.

Deze honden kunnen vliegen.

Dus deze honden zijn blauw.

ONGELDIG!

Als **p**, dan **q**

Niet-**p**

Dus niet-**q**

Als iemand uit Amerika komt, dan
spreekt hij Engels.

John komt niet uit Amerika

Dus John spreekt geen Engels.

DROGREDEN! Ontkenning van het antecedent

ONGELDIG!

Als **p**, dan **q**

q

Dus **p**

Als iemand uit Amerika komt, dan
spreekt hij Engels.

John spreekt Engels.

Dus John is een Amerikaan.

DROGREDEN! Bevestiging van de consequent

Week 4: Argumentatieschema's

Argumentatie: H6; syllabus college 4

Mogelijke inconsistenties in een betoog kunnen 'logisch' of 'pragmatisch' van aard zijn.

- Een logische inconsistentie: houdt in dat er in het betoog uitspraken worden gedaan die, omdat ze logisch met elkaar in strijd zijn, onmogelijk allemaal waar kunnen worden gemaakt (er zit bijvoorbeeld een logisch tegenspraak in verborgen)
- Een pragmatische inconsistentie: houdt in dat er in het betoog dingen worden gezegd die logisch gesproken weliswaar niet met elkaar in strijd zijn, maar die in de praktijk toch strijdige consequenties hebben: *"Ik breng je wel even met de auto"* *"Ik kan niet autorijden"*

Logische inconsistentie = uitspraak is logisch in strijd

Voorbeeld: *andragologie is doelgericht bezig en andragologie is niet doelgericht bezig (dit kan natuurlijk niet)*

Pragmatische inconsistentie = logisch kloppend maar toch strijdige consequenties

Voorbeeld: *ik breng je wel even met de auto (wanneer je niet kan rijden)*

Deugdelijkheid = wordt bepaald door de bijdrage die deze argumentatie levert aan het aanvaardbaar maken van het verdedigde standpunt.

Drie eisen voor deugdelijkheid

1. Uitspraken waaruit de argumentatie bestaat moeten aanvaardbaar zijn
2. Aan de argumentatie moet een geldige redenering ten grondslag liggen
3. Het gebruikte 'argumentatieschema' moet terecht en op een correcte manier zijn toegepast

Aanvaardbaarheid: of de deugdelijkheid wordt geaccepteerd

De aanvaardbaarheid van argumentatieve uitspraken is in het ene geval makkelijker te bepalen dan in het andere geval. Het gaat vooral gemakkelijk bij feitelijke statements (die op eenvoudige wijze kunnen worden gecontroleerd)

Ook over niet-feitelijke uitspraken valt overeenstemming te bereiken → dus aanvaardbaarheid

Bijvoorbeeld als het om algemene basis morele oordelen of principes gaat

"Ouders moeten voor hun kinderen zorgen"

"Kwaliteit is altijd beter dan rommel"

"Je mag je huisdieren niet doodmaken"

Het is toch in veel gevallen niet makkelijk het eens te worden over de aanvaardbaarheid van een uitspraak: bijvoorbeeld als de uitspraak een nogal ingewikkelde kwestie betreft, of gebonden is aan specifieke waarden en normen

"Lezen is de beste manier om de taalvaardigheid te vergroten"

"Kinderen zijn gebaat bij een werkende moeder"

"Een man hoort niet achter de kinderwagen"

Verschil argumentatiestructuur en argumentatieschema:

- Argumentatiestructuur: een overzicht van een betoog dat de onderlinge verbanden weergeeft tussen de verschillende argumenten en het standpunt
- Argumentatieschema: schematische weergave van het type rechtvaardigingsgrond waarmee argument en standpunt verbonden zijn

Drie hoofdklassen van argumentatieschema's:

1. **Kentekenrelatie:** argumentatie in verband gebracht met het standpunt
Voorbeeld: Herman is een echte jongen - Herman is stoer (stoerheid is kenmerkend voor echte jongens)
2. **Vergelijkingsrelatie:** vergelijking getrokken tussen het een (sport) en het ander (universiteit)
Voorbeeld: loting voor toelating op de universiteit is absurd - er wordt ook niet bij loting bepaald wie naar de Olympische Spelen gaat
3. **Causale relatie:** het een wordt als oorzaak gepresenteerd van het ander
Voorbeeld: Mariekes hoofdpijn zal nu wel verdwijnen - zij heeft net twee aspirines genomen (aspirines helpen tegen hoofdpijn)

Pragmatische argumentatie:

- Valt onder causale relatie, zit altijd een (on)wenselijkheid in, een oordeel
- Heeft een prescriptief standpunt (jij zou dit moeten doen, jij zou dit niet moeten doen)

Argumentatie gebaseerd op een kentekenrelatie

Hierin wordt een standpunt verdedigd door in het argument een bepaald kenmerk, kenteken of symptoom te noemen van hetgeen in het standpunt beweerd wordt.

Voor: X geldt Y

Want: Voor X geldt Z

En: Z is kenmerkend voor Y

De algemene kritische vraag bij argumentatie die gebaseerd is op een kentekenrelatie is:

- Is Z wel kenmerkend voor Y?

Hiervoor kan je de volgende 2 kritische vragen stellen:

1. Zijn er niet ook Y's die niet kenmerk Z hebben?
2. Zijn er niet ook niet-Y's die evenzeer kenmerk Z hebben?

Argumentatie gebaseerd op een vergelijkingsrelatie

Volgens deze presentatie zijn de gevallen vergelijkbaar en gaat wat in het ene geval geldt ook voor het andere op.

Voor X geldt Y

Want: voor Z geldt Y

En: Z is vergelijkbaar met X

De kritische vraag bij deze argumentatie:

- Zijn er geen significante verschillen tussen Z en X?

Op twee manieren worden aangewezen:

1. Door te stellen dat Z een bepaalde eigenschap heeft die X niet heeft
2. Of andersom

Argumentatie gebaseerd op een causale relatie

Wordt een standpunt verdedigd door een zodanig oorzakelijk verband te leggen tussen het argument en het standpunt, dat het standpunt, gegeven het argument, op grond van dit verband aanvaard moet worden

Volgens deze presentatie leidt het een als het ware vanzelf tot het ander:

Voor X geldt Y

Want: voor X geldt Z

En: Z leidt tot Y

De algemene kritische vraag bij argumentatie die gebaseerd is op een causale relatie is:

- Leidt Z wel tot Y?

Hiervoor kunnen 2 kritische vragen worden gesteld:

1. Zijn er gevallen waarin Z niet tot Y leidt?
2. Kan Y niet ook door iets anders dan Z veroorzaakt zijn?

Week 5: Drogredenen I

Argumentatie: paragraaf 8.4 en H7 behalve 7.3; syllabus college 5

Het ideaalmodel van een kritische discussie

- Analytische functie: hulpmiddel om (aanwezige en ontbrekende) onderdelen van een discussie in kaart te brengen
- Normatieve/kritische functie: hulpmiddel om de redelijkheid van een discussie te beoordelen (10 discussieregels voor het handhaven van de redelijkheid bij oplossen vvm (hfdstk 7+8))

→ Overtredingen van de regels voor het voeren van redelijke discussie staan bekend als drogredenen

→ Niet altijd meteen duidelijk dat er een regel is overtreden

- Kunnen ook alleen informatief zijn
- Of alleen ter verstrooiing dienen

→ Dus niet altijd een argumentatief karakter, en daarom soms moeilijk te spotten

Confrontatiefase: vaststellen verschil van mening

Openingsfase: bepalen uitgangspunten voor de te voeren discussie

Argumentatiefase: argumentatie ter verdediging van het standpunt

Afsluitingsfase: vaststellen tot in hoeverre het vvm is opgelost

Tien regels die specifiek zijn voor argumentatieve discussies: de discussieregels

- 1 t/m 5: betreffen de wijze waarop discussianten zich bij het naar voren brengen van argumenten en standpunten dienen te gedragen om te bevorderen dat meningsverschillen tot een oplossing kunnen worden gebracht
- 6 t/m 10: hebben betrekking op de beoordeling van argumentatie en de afsluiting van de discussie

Discussieregel 1: Vrijheidsregel

De discussianten mogen elkaar niet beletten standpunten of twijfel naar voren te brengen

Een verschil van mening moet eerst volledig aan het licht komen: er moet vrijheid zijn om standpunten en argumenten naar voren te brengen of in twijfel te trekken

Kan op twee manieren worden overtreden:

1. Er kunnen beperkingen worden gesteld aan de standpunten die worden ingenomen
2. Er kan twijfel worden geuit over de vrijheid van handelen van de discussiepartner

Voorbeelden beperking:

- Standpunt heilig verklaren, zodat deze niet ter discussie kan en mag worden gesteld
- Standpunt taboe verklaren

Het aantasten van de vrijheid van handelen van de tegenpartij komt neer op een poging om hem of haar als serieuze discussiepartner uit te schakelen. Dat kan op twee manieren:

1. Door de discussiepartner onder druk te zetten een bepaald standpunt niet naar voren te brengen of in twijfel te trekken (bijvoorbeeld door middel van dreigement)
  - a. Drogreden van de stok: Argumentum ad baculum
  - b. Of beroep doen op medelijden: Argumentum ad misericordiam

2. Door zijn/haar deskundigheid, integriteit of geloofwaardigheid in diskrediet te brengen en deze daardoor in de ogen van het publiek onmogelijk te maken (niet inhoudelijk maar op de persoon) → Argumentum ad hominem
  - a. Hem als dom, slecht, onbetrouwbaar, enzovoort afschilderen
= Directe persoonlijke aanval/abusive variant
  - b. Zijn motieven verdacht maken
= Indirecte persoonlijke aanval/circumstantial variant
  - c. Een tegenstrijdigheid van woord en daad aanwijzen
= Tu quoque variant

Discussieregel 2: Verdedigingsplichtregel

Een discussiant die een standpunt naar voren brengt, mag niet weigeren dit standpunt desgevraagd te verdedigen

Je moet bereid zijn je eigen naar voren gebrachte standpunt te verdedigen.

Je moet bereid zijn aan te vallen als je een standpunt in twijfel trekt.

1. Verschuiven van de bewijslast
  - In een niet-gemengd verschil van mening: de antagonist moet aantonen dat het standpunt van de protagonist onjuist is
  - In een gemengd verschil van mening: alleen de tegenpartij moet zijn standpunt verdedigen

Komt in feite neer op: ontduiken van de bewijslast

Presumptiebeginsel: bewering is onjuist, tenzij tegenargumenten worden aangedragen die aantonen dat de bewering onjuist is

Billijkheidsbeginsel: de verdediging moet je beginnen bij het standpunt dat het makkelijkste te verdedigen is

2. Ontduiken van de bewijslast
  - Het standpunt als vanzelfsprekend presenteren
  - Persoonlijk instaan voor de juistheid van het standpunt
  - Het standpunt immuniseren voor kritiek

Discussieregel 3: Standpuntregel

Een aanval op een standpunt mag geen betrekking hebben op een standpunt dat niet werkelijk door de andere partij naar voren is gebracht

→ Een ander standpunt wordt aangevallen dan wat naar voren is gebracht (je praat in feite langs elkaar heen)

Twee manieren:

1. Iemand een fictief standpunt in de schoenen schuiven = drogreden van de stroman
  - Met veel nadruk het tegenovergestelde standpunt naar voren brengen
  - Verwijzen naar de opvattingen van de groep waartoe niemand behoort
  - Het creëren van een fictieve tegenstander
2. Iemands standpunt vertekenen = ook drogreden van de stroman
  - Uit de context halen van uitspraken
  - Simplificeren
  - Overdrijven

Discussieregel 4: Relevantieregel

Een standpunt mag niet worden verdedigd door non-argumentatie naar voren te brengen of argumentatie die geen betrekking heeft op het standpunt

In regel 4 worden aan de verdediging van standpunten twee minimeisen gesteld:

1. De verdediging mag alleen plaatsvinden met behulp van argumenten
2. Die argumenten moeten ook echt op het standpunt slaan dat verdedigd wordt

→ Als niet aan deze eisen wordt voldaan volgens de antagonist, dan is het verschil van mening niet écht opgelost, maar lijkt dit alleen zo

Twee soorten overtredingen:

1. Een standpunt niet door middel van argumentatie verdedigen, maar door retorische trucs
= non-argumentatie
  - Logos, ethos, pathos: de pathos neemt de plaats in van logos. De sentimenten van het publiek bespelen, oftewel pathetische drogreden
  - Of beroep doen op ethos: probeert het verschil van mening in zijn voordeel te beslechten louter door te schermen met eigen kwaliteiten, oftewel ethische drogreden of argumentum ad verecundiam
2. Argumentatie gebruiken die niet slaat op het standpunt dat ter discussie staat
= irrelevante argumentatie of ignoratio elenchi

Discussieregel 5: Verzwegen argumentregel

Iemand mag de tegenpartij niet ten onrechte verzwegen argumenten opleggen of zich aan de verantwoordelijkheid voor een van zijn eigen verzwegen argumenten onttrekken

Overtredingen van regel 5 houden verband met het feit dat er in de communicatie in de omgangstaal doorgaans allerlei onderdelen van het betoog impliciet blijven of alleen indirect tot uitdrukking worden gebracht

Door de antagonist:

Het invullen van een verzwegen argument dat verder gaat dan waar de protagonist aan gehouden kan worden = drogreden van het opblazen van wat er verzwegen is

Door de antagonist:

Het ontkennen van de gebondenheid aan een correct geëxpliciteerd verzwegen argument = drogreden van het loochenen van een verzwegen argument

Discussieregel 8: Argumentatieschemaregel

Een door een formeel geldige redenering bewezen standpunt mag niet als afdoende verdedigd worden beschouwd als de verdediging niet plaatsvindt door middel van een geschikt argumentatieschema dat correct is toegepast

Argumentatieschema's:

1. Kentekenrelatie
2. Vergelijkingsrelatie
3. Causale relatie

→ Hoofdstuk 6

Een ongeschikt argumentatieschema gebruiken:

- Autoriteitsargumentatie: misbruik van kentekenrelatie
- Populistische argumentatie: misbruik van kentekenrelatie → argumentum ad populum
- Argumentum ad consequentiam: misbruik van causale relatie

Een argumentatieschema verkeerd toepassen:

- Drogreden van de verkeerde vergelijking → misbruik van de vergelijkingsrelatie
- Drogreden van het hellend vlak/slippy slope → misbruik van de kentekenrelatie
- Post hoc ergo propter hoc → misbruik van de causale relatie
- Overhaaste generalisatie: secundum quid → misbruik van de kentekenrelatie

Week 6: Drogredenen II

Argumentatie: paragraaf 7.3 en H 8; syllabus college 6

Fokke & Sukke: verdedigingsplichtregel

Wie een standpunt naar voren brengt, mag niet weigeren dit standpunt desgevraagd te verdedigen

Twijfelende antagonist: alleen protagonist heeft bewijslast

Tegensprekende antagonist: heeft dan ook ineens bewijslast

Beiden worden dan antagonist van elkaar standpunt

“Het behoeft geen betoog” → verschuiven van de bewijslast (door protagonist naar antagonist)

Ontduiken van de bewijslast (door protagonist)

- Neem maar van mij aan
- Het spreekt voor zich
- etc

Fokke & Sukke:

→ Presuppositie/vooraanname: je bent hoe dan ook op dit moment een ‘klikspaan’

→ Gemeenschappelijk uitgangspunt

Kan je twee manieren noemen:

1. Vraag: meervoudige vraag
2. Stelling/bewering: presuppositie

→ **Uitgangspuntregel**

De partijen mogen iets niet ten onrechte als een gemeenschappelijk uitgangspunt presenteren of ten onrechte ontkennen dat iets een gemeenschappelijk uitgangspunt is.

Cirkelredenering: het was echt heel druk, want er waren heel veel mensen

“Ben je al gestopt met het slaan van je partner?”

= meervoudige vraag (er zit een presuppositie in je vraag)

Wel redelijk: als presuppositie deel uitmaakt van je gemeenschappelijk uitgangspunt

Het wordt pas onredelijk als het daar geen deel van uitmaakt

Bijvoorbeeld: als je net ervoor in het gesprek hebt gehad over dat deze persoon zijn partner slaat of weleens heeft geslagen

“De Illuminatie proberen ondergronds de macht over te nemen. Het feit dat je daar niets over hoort, bevestigt dit.”

= cirkelredenering

Opdracht 2 syllabus - [8]

Let op bepaalde trigger woordjes die aansturen op bijvoorbeeld presuppositie

1. Er staat al druk op ons onderbetaalde en al overwerkte politieapparaat
2. ‘Natuurlijk’ → betekent vanzelfsprekend, dus valt onder het ontduiken van de bewijslast. Misschien behoeft dat wél uitleg!

“Het voetbalteam is goed, want alle spelers zijn goede voetballers.”

“Het eten is lekker, want alle ingrediënten zijn lekker.”

= **Compositiedrogreden**

Overtreding van de geldigheidsregel: redeneringen die in de argumentatie als logisch geldig worden voorgesteld mogen geen logische fouten bevatten

- Ontkenning van de antecedent
- Bevestiging van de consequent
- **Divisiedrogreden: het geldt voor alle delen want het geldt voor het geheel**
- Compositiedrogreden

Overhaaste generalisatie is anders! (voorbeeld roken)

Een klein aantal waarnemingen, 1 geval meegemaakt zegt nog niet iets over het algemene plaatje

Armstrong voorbeeld: ontkenning antecedent

Voldoende voorwaarde wordt verward met een noodzakelijke voorwaarde

Afsluitingsregel: 1) Een onvoldoende xxx

- Protagonismedrogreden
- Antagonismedrogreden
- Argumentum ad ignorantiam (leren als een drogreden, tegenwoordig discutabel)
- Vals dilemma

“Bij hardlopen werkt een warming-up gewoon niet. Het is namelijk nooit bewezen dat dat de prestaties bevordert.” → Argumentum ad ignorantiam

Taalgebruiksregel: het taalgebruik in de discussie mag geen inconsistenties... zie slides

Gaat over coöperatief zijn: communicatiebeginsel

- Logische inconsistentie
- Pragmatische inconsistentie
- Onduidelijkheidsdrogreden
- Ambiguiteitsdrogreden

Billijkheidsbeginsel: makkelijkst te verdedigen standpunt moet als eerst verdedigd worden

Presumptiebeginsel: standpunt dat dichtst bij status quo zit moet als eerst verdedigd worden

Logische inconsistentie: logisch onmogelijk

Pragmatische inconsistentie: verwarrend qua betekenis, maar niet onmogelijk, het kan dus naast elkaar bestaan

Ad consequentiam zit sowieso in het tentamen

Ad verecundiam: misbruik/misplaatsing van autoriteit

Tu quoque: als je zelf of ook ziet, weet je eigenlijk (bij een ad hominem) altijd dat het een tu quoque is

Standpunt taboe: ik wil het er niet over hebben

Standpunt heilig: standpunt onaantastbaar -- het standpunt is sowieso correct

Argumentum ad hominem

Overtreding van de vrijheidsregel

- **Directe persoonlijke aanval / abusive ad hominem**
'Matthijs is een sukkel die te veel verdiende bij de publieke omroep.'
- **Indirecte persoonlijke aanval / circumstantial ad hominem**
'Matthijs heeft zeker aandelen bij uitgeverij Nijgh & Van Ditmar.' / 'Matthijs en Robert Vuijsje zijn zeker vrienden.'
- **Tu quoque / jij-bakken**
'Laat me niet lachen met je kritiek op Matthijs. Alsof jij zo veel verstand van boeken hebt!'

Beroep op emoties

Pathetische drogreden:

- Beroep op allerlei emoties (niet alleen medelijden)
- Emoties van een derde partij worden aangevoerd als ondersteuning (*pathos* vervangt *logos*)
- Overtreding relevantieregel: emoties van publiek zijn (meestal) geen een relevante ondersteuning

Ad misericordiam:

- Beroep op medelijden
- Emotie opgewekt bij de discussiepartner door de spreker
- Overtreding vrijheidsregel: poging de andere partij ertoe te brengen diens standpunt te herzien

1. Is een zwak argument altijd een drogreden? **NEE**
2. Is een drogreden altijd een zwak argument? **NEE**
3. Als je de tien regels voor een discussie volgt, garandeert dat dan het oplossen van een meningsverschil? **NEE**
4. Bestaan er ook deugdelijke persoonlijke aanvallen? **JA!**
5. Wat is het verschil tussen het *argumentum ad misericordiam* en de pathetische drogreden? **Zie vorige slide**

Vragenuur:

Verschil argumentatiestructuur en argumentatieschema

Maximaal argumentatieve interpretatie

Maximaal argumentatieve analyse

Discussiefasen

Openingsfase: gemeenschappelijke onderdelen waar je het wel al over eens bent

Standpunt is onderdeel van de confrontatiefase, niet deel van de argumentatiefase

Modus Ponens

Modus Tollens

Wat is de consequent, antecedent, etc

Is dit logisch geldig

Bevestiging consequent, etc

Argumentatieschema

Kenteken

Vergelijking

Causaal → pragmatische argumentatie als subtype, begint met prescriptief standpunt, en schrijft iets voor, gaat over wenselijkheid

Causaal en kenteken makkelijk door elkaar te halen

Schema met die x en y invullen

Drogredenen

Presupp drogredenen

Verzwegen argument